

tegen nog de oude speelschheid van geest, die zijn beste werk zoo aantrekkelijk maakte. Daarom vermoeden wij, dat in dit laatste genre op het oogenblik zijn schoonste kansen moeten worden gezocht.

„Pallieter” was in den grond der zaak een poging om zich zelf te forceeren. Zij slaagde in schijn; maar al spoedig is uit Timmermans' werk gebleken, dat dit forceeren iets in de ongereptheid en argeloosheid van zijn talent beschadigd had. Wie „Schemeringen van den Dood” kent, weet, dat „Pallieter” niet echt (in geestelijken zin) kon zijn, dat daar de oogen gesloten werden voor dingen, die de schrijver eens had gezien en die hij met geweld vergeten wilde. Deze „verdringing” heeft hem een goed deel van zijn talent gekost, al heeft ze hem een populariteit gebracht, die hem waarschijnlijk anders niet zou zijn te beurt gevallen.

In „Breughel” en „Franciscus” heeft Timmermans al zijn kaarten op het uiterlijke gezet. En vooral in „Franciscus” is dit uit den aard der zaak op een al zeer pijnlijke mislukking uitgelopen. In „Breughel” ziet men per slot van rekening nog „schilderijen”, maar in „Franciscus” heeft men daaraan niet genoeg; daar zijn veeleer de „schilderijen” juist datgene, wat ons het ontstellend tekort aan „geest” in dien roman beseffen doet.

„Pijp en Toebak” houdt den schijn niet langer op. Er komen geen groote schilders nog heiligen voor in de dertien verhalen, die dezen bundel uitmaken. Het zijn weer de „gewone menschen” — Jan Rap en zijn maat! — uit wier leven ons hier wordt verteld, met uitzondering dan van de twee bovengenoemde dierenfabels. Doch Timmermans teekent ze ons hier niet meer in hun volle glorie, zooals b.v. in de „Driekoningen-tryptiek” of in de „Zeer schoone uren van Juffrouw Symforosa, Begijntje”. Hun veerkracht loopt ten einde. Van buiten lijken zij nog wel wat op hun voorgangers, doch „de muziek is er uit”. Er is iets opzettelijks in hun woorden en in hun gedragingen en daarachter een moeheid, alsof zij nauwelijks de kracht hebben om „te bestaan”. Reminiscenzen aan figuren uit Timmermans' vroeger werk duiken af en toe op en hadden wij de beide dierenverhalen niet „als onderpand”, dan zou de toestand hopeloos beginnen te worden; nu zijn wij vervuld met de hoop, dat de schrijver langs dezen weg zal weten te ontkomen aan de gevaarlijke uitputting, die zijn talent bedreigt.

ROEL HOUWINK

NANDA SANDBERGEN, *Open Poorten*. Assen, Van Gorcum & Comp., z.j.

Nanda Sandbergen is een vruchtbare dichteres. Gemakkelijk schijnen haar verzen zich bij haar stemmingen aan te passen. Haar werk handhaaft zich ten naaste bij op hetzelfde peil. Het is in zijn uitingen niet overdreven, maar mist elke evocatieve kracht. Men wordt er koud noch warm bij. Er worden honderden van dergelijke gedichten geschreven, al worden zij niet alle gepubliceerd. Er is een tijd geweest, toen de invloed der Tachtigers op ons